

LA RENAXENSA,

PERIÓDICH DE LITERATURA, CIENCIAS Y ARTS

SURT LOS DIAS 1 Y 15 DE CADA MES.

Preus de Suscripció.	Redacció y Administració.	Reclams.
Tres mesos. 6 Rals.		Los suscriptores, per ratlla. . 12 Ral.
Al estranger, tres mesos. 9 »		Los no suscriptores, per id. . 1 »
Un número sol. 1 »	Carrer de Ripoll, n.º 22, pis segon.	Passant de 10 ratllas á preus convencionals.

SUMARI.

Usatges de Barcelona) Continuació, per Joaquim Botet y Sisó. — L'observació artística y 'ls estudis historichs: per Antoni Aulestia y Pigoan. — Epistola (Poesia): per Angel Guimerà. — La llibertat de testar y l'institució d' hereus segons las lleys catalanas: per Agustí Trilla. — La aprenentatge: per Francisco Maspons y L. — La regina de las flors (Poesia): per Enrich Gelabert y C. — A la mort del poeta En R. Pujol, català de cor: per Fonrenad. — Lo calendari català per l'any 1871: per F. Miquel y Badia. — Teatre català: per A. A. y P. — Novas. — Reclams.

LOS USATGES DE BARCELONA.

ESTUDIS HISTÓRICHS Y CRÍTICHS DE LA PRIMERA COMPILACIÓ DE LLEYS CATALANAS.

(Continuació.)

Inútil es dir, coneguda la data de la formació d'est còdich, que la compilació dels *Usatges* es un aplech de disposicions sens cap orde, hont se troban barrejadas diferentas lleys, sens obehir á classificació alguna científica. Convé, donchs, pera donarne una iden,—puig no tenim la pretensió de fer dels *Usatges* un estudi jurídic acabat y complert, com llur importancia demana,—reunir en distintas agrupacions las lleys de diferenta classe resumint en cada una de ellas las principals disposicions, ab lo qual probarem de conseguir duas cosas: primera, fer mes facil lo formar concepte d'esta compilació: y segona, lograr que ressurtin los principis ó ideas que l'engendraren conforme ab los motius ans esposats, ço es, enaltir lo poder sobirà, regularisar las relacions de vassalls á senyors, y evitar lo mes possible 'l predomini de la forsa sobre 'l dret y la justicia.

Difícultós en gran manera es classificar y agrupar los distintos genres de lleys que contenen los *Usatges* no sols com acabam de dir, per trobarse barrejadas sas disposicions, sino també per compendres moltras vegadas en una sola ley disposicions completament diferentas, molt sovint penals acompanyant á las políticas civils ó de distint genre. Per exa rahó es impossible dividirlas per lleys de diferenta classe, puig lo ficsar la classe d'estas hauria de ferse analisant qu' es lo principal qu' en ella se disposa, y llavors, fentse cas omis de la disposició secundaria, resultaria darse d'est còdich una idea incompleta, sino equivocada; axó, quan faedor fos distinguir qual es

la disposició principal. La freqüent confusió de la *ley sustantiva* ab la *ley adjectiva*, com dihuen los moderns, nos ha decidit á donar en conjunt las disposicions que sobre cada materia contenen los *Usatges*.

Havem dit anteriorment que no son los *Usatges* un còdich complert, ni fou son objecte derogar en tot la llegendació anterior, sino sols modificarla en lo necessari per apropiarla á las novas costums: aixís es que no 's compren en los *Usatges* tots genres de disposicions, sino alguns determinats, solsament los mes propis pera satisfer als motius ó causas que donaren lloch á sa formació. Lo conjunt de las disposicions que á cada un d'estos motius responen, nos donará, donchs, un nombre determinat d'agrupacions de distint caràcter y tendència, y 'ns facilitarà un método, indicat ja per lo citat Elias, pera l'estudi d'est còdich.

Lo propósit d'enaltir l'autoritat sobirana y establir las relacions de vassalls á senyors—conseqüencia de l'introducció del sistema feudal—doná lloch á una sèrie de disposicions, que fan referencia á las atribucions y organizació del poder en sos distintos graus feudals, y á la relació d'est ab los súbdits ó vassalls, disposicions de *caràcter ó tendència política*, que formarán la primera agrupació. La segona, se compondrà de las disposicions que 's referexen á las relacions privadas dels súbdits y dels senyors,—originadas de l'insuficiencia de las lleys gòthicas, donada la nova organizació social,—y que per lo tant presentan un marcat *caràcter civil*. Un gran nombre de disposicions de *caràcter penal*,—produhidas per la duresa de las lleys gòthicas,—formarán l'agrupació tercera. Per fi, lo desitj d'evitar anarquia l'feudal y 'l predomini de la forsa sobre la justicia, fou causa d'un altre genre de lleys, qual tendència es garantir los drets dels vassalls, no dexantlos á l'arbitrarietat dels senyors; disposicions que formarán la quarta y última agrupació, y que avuy anomenariam de *tramitació ó enjuiciament*.

Sentats estos precedents y ans de comensar á resumir las disposicions pertanyents á cada una de las quatre agrupacions indicadas, debem dir que poden considerarse com formant lo prólech ó introducció d'est còdich los *Usatges* ya citats *Cum Dominus*, *Judiciae curiae*, y *Haec sunt usualia*, y l'*Antequam usatici*: que donan rahó dels motius pels quals fou feta la compilació, de las personas que en sa formació inter-

vengueren, de la pràctica seguida avans de sa publicació, y de la permanència com a supletories de las lleys gòthicas, per no esser los *Usatges* un códich general.

DRET POLITICH. Se presenta en primer lloch lo Príncep—lo Comte de Barcelona—revestit de las facultats: de donar novas lleys quan sian necessaries, *Cum Dominus*, (1), puig que sa voluntat te forsa de ley, *Statuerunt* (lo segon); de administrar justicia y perdonar (prerogativa d' indult) ó castigar al delinqüent, *Quia justitiam*; cridar en son ausili en temps de guerra ó altres perills, á tots quants sian aptes pera pendre las armas, *Princeps namque* (notabilissim per esser probablement l' origen dels celebrats sometens de Catalunya); posar pau y treva entre enemichs y amparar, ab sa salvaguardia y protecció, tots los vianants, tan per mar com per terra, sia l' que 's vulla son estat y religió, (2) y las personas qu' á ell acudan, mentre van á son encontre, estan en sa companya ó retornan de son afer, puig del Príncep es la senyoria dels ports y dels camins, *Omnes quippe naves, Camini et stratae y Autoritate et rogatu* (lo segon); armar nous cavallers *Aulim namque*; y protegir directament los jueus y los novament convertits al cristianisme, *Judei caessi y si quis judeo*.

Robustexen los *Usatges* la sua autoritat ab obligació qu' imposan á tots, vassalls y senyors, d' acudir en son aussili quan sian cridats, de respectar y fer respectar l' ampara y salvaguardia donada pèl Príncep, tenir la pau y treva per ell disposada (*usatges citats*), y de jurarli feultat per escrit tots quants tingan honor d' ell, sia qualsevulla sa categoria, *Omnes homines* (lo segon); y ab l' expressa prohibició als magnats, cavallers, y demés personas, d' establir contra ell castell ó fortalesa, ni edificar esglesia, monastir, etc., en los terrenos forts abandonats, puig *las rocas* son del Príncep, *Ex magnatibus, Rochas*.

Al propi temps senyalan al Príncep sos principals debers que; á mes de las obligacions de guardar la fey paraula donadas, y defendre y mantenir lo cavaller á qui «son senyor vol destrenyer á tort, ó sobre sa honor», que l' imposan los *Usatges Quoniam per iniquum y similiter et si senior* y venen continguts en l' *Usatge Alium namque*, que per lo curiós hem cregut millor transcriur-liho enter. «Altre honnest é profitós usatge merexen los sobredits Prínceps que ells tengueren é á sos successors manaren «tenir per tots temps, ço es, que tenguessen cor é gran «companya, é fessen condit, é donassen soldadas, é «fessen esmenas é tenguessen justitia, é jutjassen «per dret, é mantenguessen lo opremut, é acorreguessen al assetiat, é quan volguessen menjar, que fessen cornar, que tots nobles é no nobles se venguessen dinar, é aquí partissen los vestiments que haurian entre los Magnats, é entre lur companya, é aquí

(1) Per estalviar las citas, dirém per endavant que 'ls *Usatges* van inclosos en las Constitucions de Catalunya, y que en la genealogia del Comte Ramon Berenguer I, se troba la llista dels matexos en llatí, per ordre de lletres, ab l' indicació de la pàgina de las Constitucions ahont cada un s' encontra.

(2) Sabia tolerancia, diu N.º Elias, que feu de Barcelona una de las primeras ciutats comercials de l' Estat Mitjana.

«menassen horts, ab que anassen á destruir Espanya, «e aquí fessen cavallers novells.»

Fan relació á l' organització feudal, baix lo punt de vista politich, las següents disposicions: dehuen los vassalls prestar á llurs senyors los serveys d' *host* y *cavalcada*—acompanyantlo á la guerra—y estos, en cambi, esmenarlosi tot quant perdan per ex motiu, *Qui fallierit* servir bé y segons convinensa á son senyor, ab prohibició d' obligarse á altres sens llur consentiment, y l' senyor deu ampararla entre tots, corresponentlosi la terça part de las esmenas que 's fassan á llurs vassalls, exceptats sols los cavallers, quant los hajan «forments ajudats», *Qui solidus, De omnibus hominibus*; guardar al Senyor lo degut respecte, y no danyarlo ni procurar son dany, *Siquis senior suum, Bonum usaticum*; socórrelo graciosament en tots los perills, no abandonario viu ni faltarli en son dany en la batalla, prestarli homenatge de tot quant d' ell tingan, regonexerli per escrit lo senyorio, si es necessari, sens que ningú puga vendre feu mancant son consentiment, firmanli de dret, y acordarli la potestat de son castell, sens que se li dega esmenar lo dany que rebi, per negarshi, *Qui viderit, Qui seniore* (lo primer), *Magnates, Si quis contradixerit, Potestatem y Si quis suum feudum*: los castlans—guardas d' algun castell—no poden, sens consentiment de son Senyor, encomamar á altre la guarda, y los Bails (1) dehuen respondrer al Senyor de la ballia, *Castlani, De bainlis*. Ab tot, pot qualsevol desafiar á son Senyor, sens temer res, pero impedint entretant ó avisantliho, si sab qu' algun dany l' amenassa. *Item constituerunt*.

Ademés de las de senyors y vassalls, se desprenen dels *Usatges* altres diferencies polítiques entre las personas y eran tinguts en distinta consideració, los cavallers, los burgesos, etc.: comproban l' existencia de la esclavitut, sens que sas escasas disposicions nos permetin formar concepte de la matexa, l' *usatge Sarracenis* y altre: per fi, alguns altres detalls secundaris de la organització feudal y política de l' época se contenen en est códich, alguns dels quals se deduhiran fàcilment de las disposicions d' est genre per lanyents á las demés agrupacions qu' hem ficat pera son estudi.

DRET CIVIL. Pocas son las disposicions referentas á esta agrupació contingudas en los *Usatges*, y menys serian encara á no respondre moltes d' ellas á la voluntat del legislador d' acomodar lo *dret privat* (lo mes essencial é important dels drets) á la nova situació feudal. Las disposicions d' est genre se reduhixen á las següents: Definició de las paraulas ley, us, costum, institució d' equitat, y privilegi, *Unaqueque gens*; enumeració de las obligacions dels tutors, entre altres, la de fer al pubill «cavaller en son temps», si es son honor, y «darlihi marit ab loament é consell de prohomens», si es fadrina; obligacions que cessan en los pagesos no bè tingan quinze anys, —lo qual sembla demostrar que après dit temps eran estos considerats com de major etat,—*Tutores*; adjudicació per parts iguals al Senyor y al marit de l' adúltera, de las cosas y possessions d' aquesta, las quals correspondrán totas al Senyor, si l' adulteri es

(1) Jutge ordinari d' algun poble—en temps del «*Usatges*, de senyoria; Diccionari català-castellà de Labernia.

fet ab voluntat ó consentiment del marit: pero, no perda res la muller qu' adultere per «paor ó per manament de lure marit», ans be puga separarse d' ell, si esta es sa voluntat, *Similiter de rebus*; imposició al pages que «trobi or, argent, cavall, mul, sarrahins ó stor» de «dirho, mostrarho y entregarho á son Senyor», del qual reba en premi lo qu' est vulga donarli, *Rustim vero*; facultat als pares y avis pera desheretar llurs fills y nets «si son tan presuntuosos quel pare ó mare, avi ó avia greument firan sols deshonren, ols acusen de crims en judici, ó sils fills son fets bauxadors, ó si las fillas nos volran ajustar á marits, mas turpament viuran, ó sils fills tornan sarrahins é no se volen penedir» pero ab l' obligació de ferho nominalment, ecsspressant la causa, é instituhir altre en son lloch, que probi la veritat de la causa allegada; del contrari, es nul·la la desheratació *Exheredaré*; irrevocabilitat de las donacions, y facultat als pares y avis de donar irrevocablement «castells, honor y possessions» als fills y nets, ab tal de complir determinadas formalitats, las quals donacions sian válidas aprés la mort dels donants, puix «loable es fer be á fills y fillas» y los pares y avis tenen «dret de millorarlos», *Authoritate et rogatu* (lo primer;) irrevocabilitat, també, de la donació feta pels Prínceps, Magnats ó cavallers, d' algun honor pera quant morta sia la persona que 'l possehesca, *Possunt etiam*; facultat al Senyor d' establir á qualsevol dels fills desde 'l vescomte fins als mes baxos cavallers, «mort intestats é sens legal condició del bens», en los feus qu' estos tenian *Si á vicecomitibus*; adjudicació al Príncep de la successió en los «immobles alous» dels nobles *exorcs*, y als Senyors de tot quant correspost hauria als fills dels pagesos qu' «exorcs moren», *Statuerunt* (lo segon), *De rebus*; disposar que de la successió dels intestats tinga'l terç, lo Senyor, siaquells dexan muller y fills; la meytat; si sols dexan fills, lo matex que dexantsolament muller, en qual cas. l'altra meytat; vaja als parents del finat, y en son defecte quedi tot pel Senyor, «salv lodret de la muller en totas cosas», *De intestatis*; dar forsa als pactes ó convenenças, venint en alguns cassos obligats á cumplirlos, no sols los que'ls autorizarán, «sino també los que sent presents ouen, callan y no contradexen», *Constituerunt* (lo segon,) *Communæ*; deber del fiador de complir l' obligació ó donar penyora sufficient, y del principal deudor de indemnizarlo, *Si ille qui jolivium*; obligar indirectament á tots, tant pagés com cavaller, á que guarden lo que encomenat se 'ls hi haja, *Rusticus si desemparaverit*; y establiment per fi, de la prescripció de doscents anys, pera las cosas del Príncep, de l' Iglesia, y pera los castells murallats, *Hoc quod juris est sanc-torum*.

(Seguirá.)

L' OBSERVACIÓ ARTÍSTICA

Y 'LS ESTUDIS HISTÓRICS.

I.

Agradosa admiració causa al observador senzill l' imponent aspecte d' un d' aquells monuments d' art,

ahont se troban escrites ab richs materials las gestas de las passadas generacions; mes aytal sentiment, per elevat qu' ell sia, de cap manera pot compararse ab lo qu' experimenta lo qui, al contemplar lo mateix monument, recorda los fets gloriosos, lo carácter y las costums del poble constructor. Tan diferentas son las impressiones que 's reban en cada hu dels dosespressats cassos, com diferent es lo sò que dóna un mateix instrument en maus d' un musich consumat, del que d' ell pot traure un dexeble en las primeras llisçons.

Aquesta consideració que dimana de las lleys generals que regexen los fenomens psicologichs de l' observació, se ns ocorregué ab mes forsa que en cap altre volta, durant la visita que no hi ha molt temps tinguerem ocasió de fer als celebrats Monastirs de Poblet y Santas Creus; consideració que 'ns inspirá aquestas ratllas al induirnos á conexer tota la importancia que en ella s' inclou, y que queda plenament avalorada al observar com de la matexa emanen dos trascendentals principis, á saber: lo que prescriu la necessitat dels conexements historichs pera poguer traure bon fruyt de l' observació artistica, y lo qui recíprocament d' ell se deriva ab no menys ventatja pera l' historiador.

En lo present article procurarem analizar detingudament dits principis, pera deduirne la certesa del calificatiu que 'ls hi hém apropiat.

II.

Diu un savi escriptor (1) que *l' art es l' interpretació de la naturalesa*. Esta eczacte definició al indicarnos la font ahont hém d' anar á buscar los elements pera la realisació de aquell, suposa en l' home un estat de aptitut y entusiasme necessari pera que tal interpretació puga realisarse ab profit. Hem de cercar donchs los sentiments que pugan produhir en l' anima semblant disposició, no solsament pera conexer los principis generadors de l' obra artistica, sino pera veure lo caracter que cada hu d' aquells sentiments estampará en ella al interpretar-la ó destacar-la, diguemho axís, del inmens quadro de la creació.

Los sentiments naturals del home, que tan variats se presentan en la vida real, s' esdeven tots de tres que 'ls contenen en sí ó son antitetichs dels matexos. Son aquests lo sentiment religiós, y'l de la patria, produhit per dos ideas que podriam nomenar comunas ó generals, y l' sentiment del amor propiament dit, en totas sas manifestacions, que com á individual serveix de contrapés y complement als dos anteriors. Estas tres nobles expansions del ánima, que com mes depuradas crexen en valor, son las que produhexen aquell estat d' entusiasme qu' hem considerat avans indispensable pera la bona interpretació de la naturalesa, ço es, pera produhir l' Art.

Mes l' artista que s' inspira en sos sentiments mes elevats pera emprendre sa obra, se val després, com á assumpto d' aquesta, de fets que no son mes que la combinació d' aquells y llur esteriorisació en las diferentas condicions de la vida. Quant mes tals fets son trascendentals, quant mes afecten á la humani-

(1) Charles Blanc.—Grammaire des arts du dessin.

tat, mes a propòsit serà per a que lo geni pugui emprar en ell la seva creadora per a produir la bellesa.

L'Historia, donchs, que recull, y guarda en les seves pàgines els fets que han constituït la vida de les nacions y per consegüent de l'humanitat, és la que deurà servir-nos de poderosa ajuda al estudiar l'art en un poble determinat, ço és, al volguer averiguar lo sentiment que en ell predominava al realitzar-lo, y per consegüent lo caracter qu' imprimí en les seves obres.

Solsament quant l'artista o l'aficionat haurà penetrat en l'oscuretat dels segles fins a trobar la generació qual treball vullan contemplar, es quan se trobaran en aptitud de asaborir les belleses que naixen del caracter que domina en tots els grans monuments, quan podran gaudir lo plaer de trobar en llur conjunt lo recort d'una època o d'un poble determinat.

No's deu suposar, per tot lo qu'hem dit, que vulgà negar que la bellesa és una, com és una sola la divina font de que brolla, puig sols tractem de posar en relleu que aquella es manifestada pels pobles segons llur manera d'esser.

Clarament 'ns mostra esta veritat la consideració de que l'art ha pogut existir com a tal en variades escoles y diversos estils, realitzant-se en tots aquests en obres que han conduït a llurs autors al temple de la gloria.

En efecte: ficsant-nos ja en lo camp de l'arquitectura, peguem una ullada sobre els principals estils: en tots trobarem lo caràcter, ço és, la naturalesa interpretada per l'home conforme a la idea o l'sentiment que li donà el foc de l'inspiració. Grecia sobreposa l'sentiment nacional: les seves obres mestres són els temples en que hi venera deus que simbolitzen els vicis y virtuts del home, les qualitats del ciutadà; son monument és la plassa pública hon tenen lloch els grans fets de sa vida política. L'Europa cristiana dels segles mitjos ostenta com les seves preuades joies les catedrals d'infinites agulles. L'arquitectura aràbiga s'inspira en els sentiments voluptuosos que beuen en la naturalesa els fills del ardent sol: ella 'ns ofereix, com a rics presents, els palaus axecats per a estotar l'hermosura d'una indolent sultana. En tots tres estils existeix la bellesa, perquè en tots tres si veuen retratat un dels sentiments constitutius la naturalesa humana: cada un d'ells té un valor històric perquè simboliza lo mode d'esser de un gran poble.

Considerant ara tot lo expressat ab lo criteri de la pràctica, vejám quines impresions experimentarà lo qui no havent girat els ulls al passat, encara que connectant els principis o la part teòrica del art, se troba davant d'un dels admirables temples grecs qu'encara resten, contempla una gòtica catedral o un bizantí monestir, o bé s'estassia en l'aspecte de un palau moresch. Certament que sabrà dir, per exemple, del Parthenon, que sa planta és ben disposta, elegant lo conjunt de les línies, delicada la ornamentació; no's pot dubtar que en sa cara se mostrarà la satisfacció al contemplar un monument que respon a totes les regles del art; mes ¿serà per ell lo santuari de Minerva, l'apoteosis de la Grecia varonil y artista? ¿veurà en els seus horitzontals perfils la tranqui-

la virilitat del poble immortal? ¿adivinarà per, últim, en els detalls la senzill elegancia, y en lo robust conjunt la fortaleza y las virtuts guerreras del contemporani de Pericles? No certament.

De la mateixa manera's pot afirmar que no veurà representada en la gòtica catedral aquella nissaga qual bressol en lloch de gronxarse al só de les dolces tonades la pau, se remogué en mitj del espantable terratremol que produiren al xocar-se dos mons; lo ombrivol de les voltes no li dirà lo piadós reculliment, ni les esbeltas columnes l'elevació del pensament a Deu que caracterisa la vida familiar de l'edat mitjana.

Finalment, si aqueix artista trepitja algun jorn les lloses de les amples sales del palau de Granada, si ab les seves petjades fa remoure 'ls ecos de aquelles voltes hon hi ha agotats els tresors de la fantasia oriental; en mitj de les delitoses sorpreses, no li vindrà certament a la memoria aquell poble que portà de Llevant lo recort de sos somnis per a realitzarlos a Ponent, aquella rassa qual teogonia és una brillant idealisació dels més ardents afectes de la naturalesa.

Cerqui donchs l'artista, verament tal, la llum de l'Historia al estudiar els elements del art, puig ella donarà vida als models en que vulga inspirarse al realitzar aquest. De altre manera, desproveïdas les obres de l'importancia que prové de l'elevació de les idees y sentiments generatius, se veuran arrastrades al oblit per la ma de l'indiferencia y l'poderós esforç de la crítica.

III.

Després de les consideracions manifestades, poch 'ns costarà posar en evidencia, que també per sa part l'observació artística, degudament verificada, és una gran palanca per a ajudar al estudi de l'Historia.

Se poden aplegar en la memoria gran munió de fets; és fàcil acumular en ella consideracions filosòfiques sobre 'ls mateixos; la pensa pot, sens dubte, recórrer ab maravillosa rapidesa les passades gestes; mes no's pot saber *historia* sense qu'aqueixos fets, aytals consideracions s'hagen estudiat en els monuments, especialment arquitectònics, que d'altres temps encara resten.

No hi ha cap imaginació, per privilegiada que sia que pugui reconstruir, ajudada solament de la simple lectura y de la observació no preparada d'objectes aïllats, els veritables rasgos d'una generació que fou. Y axí naturalment ha de esser, puig que al obrar la facultat imaginativa no fa més que modificar y combinar els elements de percepció que avans ha adquirit. Estos elements, donchs, que no's poden donar a propòsit ni l'conjunt d'esbargits restos d'objectes materials, ni les encontrades opinions dels escriptors, devem anar-los a buscar en aquell monument que, per sa importancia, contingue encara la sava que donava vida als qui l'axecaren.

De aquí's dedueix la necessitat de que l'historiador salude també, encara que no profundament, la teoria artística, puig mal sense ella podria comprendre l'valor de les obres qual contemplació ha de servir de poderosa ajuda per a sos particulars estudis.

Eczaminant les biografies dels grans historiadors

veurèm clarament demostrat lo principi que espli-quèm. En efecte; llur vida ha consistit en un no inter-romput romiatge á las comarcas y llochs en que havian passat los fets que contaren, una continuada contem-plació y estudi dels monuments, especialment artis-tichs, que de las antigüas civilisacions com á debils mostrars pogueren aconseguir.

Afirmar podém, donchs, per acabament, que son de gran necessitat l' observació y estudi artistichs pera historiar ab resultat las passadas épocas; resul-tat que no aprofitará del tot al lector, si est no ha pò-gut cumplir, en lo que sas forsas permés li hagen, ab aquella primera condició.

IV.

Com á epilech d'exas consideracions, devem espla-nar lo que dexem sentat en las primeras ratllas del present article, dient que si be aquellas existian ja com á fruyt de nostres estudis, desde 'ls jorns primers en que fullejarem l' Etern Llibre y 'ns atrevirem á acotxar lo cap en lo llindar del temple de las Tres Bellas; sens han reproduit ab mes forsa, claretat y distinció, de la que segurament no hem sabut donar á nostres conceptes, quan, ab la preparació deguda, hem pogut visitar dos de las mes preuadas joyas que en son cor guarda la terra, los celebrats monastirs de Poblet y Santas Creus; puig qu' ells son lo mes triat model de la realisació del felis enllás entre l' art y l' historia qual transcendencia hem tractat de demostrar.

Tals grandiosos edificis, dignes d'eterna conserva-ció, guardan encara, si bé que no ab tot llur antich esplendor, aquellas preciositats que 'l fan esser ad-mirats de propis y estranys.

Lo primer—Poblet—ab l' immensitat de sas obras de fábrica, qu' atresora mes la riquesa dels innom-brables detalls, transporta al observador á aquell temps de las grans monarquias, en lo qual, havent ja estas dominat l' esperit nobiliari turbulent, se dedi-cant al cultiu del art, primerament ab tota la forsa del sentiment, aprés no tan inspiradas per las ideas de bellesa com pel desitj de gosar los plahers de la faustuositat, y finalment dominadas del tot per aquest, que las conduex á las tenebras del mal gust. Allí s' hi vèu ja la tendencia utilitaria al costat del ca-pritxo del constructor. Es lo monument dels reys aragonesos, lo panteon de llurs cendras, y l' con-vent estatge d' una ordre que no 's distingia per l' austeritat de sa vida.

Lo Monastir de Santas Creus, ab aquell gust en la disposició general, la severitat de las líneas princi-pals, l' elegancia dels detalls que ressaltan mes ab la poca profusió dels matexos, y finalment ab l' homo-geneïtat general de totas sas parts ó construccions, es la representació fidel de aquella generació entus-siasta y rublerta de fe religiosa, unida en ideas y as-piracions, severa en costums; es lo temple que axecá la pietat del Comtes barcelonesos, la millor obra ar-tística dels fundadors de la nacionalitat catalana.

Abdós edificis representan ab admirable realitat l'antigua Catalunya; en hu y altre s' hi vèu lo poder real apoyantse en lo religiós, y l' poble, qu' inspirant-se en tots dos, los assegura ab sa poderosa ajuda.

Pera contemplar los dos seculars monuments en

tot llur valor, es necessari haver repassat las gestas de la terra.

Al allunyar-se d' ells lo viatger ha vist alsarse da-vant sos ulls tot un mon que ja passá, ha llegit en páginas de pedra l' historia de la pátria.

A. AULESTIA Y PIJUAN.

Barcelona, desembre 1870.

EPÍSTOLA.

Á MON AMICH EN JAUME RAMON EN LA MORT DE SA GERMANA.

Si es la terra palau de l' amargura,
Si 'l perfum de las flors al cel s' entorna,
Y tot lo qu' es hermós torna á la altura;
Si de vicis y crims lo mon s' adorna,
Y l' ánima del just ab fé cristiana
Vol rómpre la cadena que l' entorna;
Per qué, amich, en la mort de ta germana
Llensas plorant los ays de t' agonía
Per l' inmensa blavura llunyadana?
No era un ángel puríssim ta María?
Donchs los ángels del cel la pátria anyoran,
Lo mon no pot gosar sa companyia.
No era rosada que los núvols ploran?
Donchs sobre l' aridés de nostra vida
Las gotas de rosada s' evaporan.
No era flor? donchs la flor cau enmarsida;
Sa essencia amunt, amunt s' alsa lleugera
Ab l' essencia de Déu restant unida.
Dexa la pena que ton cor altera
Y guardant ta germana en la memoria
Lo jorn de darli un bès tranquil espera.
Que pot ser ab ta quexa transitoria
Li robas en lo cel part de bonesa
Y entelas ab ton plor sa llum de gloria.
Ella era com lo sol qu' ab lleugeresa
S' axeca per l' espay, la nuvolada
May cubrí 'l resplandor de sa bellesa.
Si avuy desaparegué en la fondalada
Pensa que 'l sol quant á la tarde more
Esten per altres climas sa mirada.
Dexa passar lo temps, la nit traidora
Dexa passar que aprés ab llum de grana
Ja veurás per l' orient náxer l' aurora.
Llavors lo véu planyent de la campana
Que acompanya ab sa trista melodia
L' esperit benaurat de ta germana,
Per tu s' ha de planyir; en aquell dia
La mort qu' es ton pesar, que 't desconorta,
Glassant ton cor te donará alegría.
Ta germana qu' avuy ne ploras morta
Rodejada de gloria, de grandesa
Del alt empir te n' ha d' obrir la porta.
Digam, amich del cor: la greu tristesa,
Las llágrimas que 't trau la malauransa
No las secan los raigs de sa bonesa?
No renaix en ton cor ferm esperansa?
A n' al fi de la mar ensoperbida
No veus lo port en eternal bonansa?
No t' diu lo neguiteig de nostra vida,
Aquest marxar avant, avant sens treva,
Que no es lluny lo moment de la partida?

Donchs si ho sents, prou sospirs, lo cap eleva,
Auga 'ls ulls que s' banyan de tristura
Y en la tomba del mon busca la sèva.

Bésala, tendre amich y la ventura
S' arrelará en ton cor, abl' amistansa
L' arbre veurás cobrirse de verdura.

Y axis per aquest mon tranquil avansa;
Las horas que s' en van ne son las horas
Que 't portan á l' eterna benhauransa.

Ja 't dirán assís baix las veus traydoras
L' ira, l' orgull, l' enveja despietada:
Qui es mes digne de plany: tu trist que ploras
O ella que dels homens es plorada.

ANGEL GUIMERÁ.

Vendrell 22 de Setembre de 1870.

LA LLIBERTAT DE TESTAR

Y

L' INSTITUCIÓ D' HEREU SEGONS LAS LLEYS CATALANAS.*

I.

EXAMEN DE LA LLEISLACIÓ CATALANA.

Pera poguer tractar ab conexement de causa la matèria que 'ns proposém en est trevall, bó será que doném principi á aytal tasca, comensant per estudiar (segons l' historia y tant breument com sia possible) las diversas lleys que, corrent los temps, han tingut cabuda en los Códichs y preciosas costums de nostra terra.

Descartantnos del temps en que Catalunya formava part del territori Romá y en sa conseqüència se regia per las lleys de dit imperi, comensarém nostra ressenya per la invasió dels Gòths, encara que passant també sens fer menció del temps que mitjansá entre 'ls regnats de Ataulfo á Eurich, á causa del silenci que, en punt á l'legislació, guardan las cròniques. Suposicions molt ben fundadas nos fan creurer, atés lo caràcter y política dels invasors, que Catalunya, lo mateix que 'ls demés territoris conquistats, continuá regintse per llurs antigues lleys y costums, conforme es també la opinió comú de tots los historiadors.

Fou Eurich lo primer Rey que doná lleys escrites als Gòths sos vassalls, reformant d' est modo lo dret consuetudinari per lo qual se regian. No correspon á nostre trevall lo fernos càrrech de las encontradas opinions dels historiadors ja sobre 'l autor de est Códich, ja sobre la data de sa redacció; sols bastará manifestar que la opinió mes acceptada es que son autor fou Eurich, del qual prengué nom (1) y que la época de sa redacció es senyalada entre 'ls anys 466 y 484; tal Códich sols als Gòths obligava.

Seguint Alarich los passos que per arreglar la l'legislació havia donat son pare y antecessor Eurich, termená en l' any 506, (vigessim-segon del seu regnat) un Códich destinat á regular lo dret dels naturals del pays; Códich que prengué 'l nom de Lley Romana, á causa de estar compost de «moltas dispo-

sicions del dret Romá y en particular de las del «Códich de Theodossi.» (1)

Regiren estos Códichs fins á la publicació del *Llibre dels Jutges ó Forum Judicum* feta per lo Rey Xindasvint, qui veyentse senyor de tota una nació, encara que per sas lleys y diferentas costums dividida en duas, concebí 'l projecte de reunir las en una sola, y al efecte refundí las l'legislacions Gótica y Romana en un nou Códich Nacional que publicá en lo Concili VII de Toledo (any 646,) abolint enterament l' us y autoritat de las lleys Romanas y qualsevols altres estranyas. (2)

Est Códich sufri diversas alteracions en los regnats successius per la abdicació continua de novas lleys, que venian á omplir los buyts que en ell s' hi notavan.

Recesvint encarregá al Concili VIII sa revisió; Ervigi, successor de Wamba, fou també un dels autors del *Forum Judicum* per haverlo corregit de nou y haberhi afegit la última ma, recomanant en gran manera exa obra al Concili XV de Toledo (any 688), que fou per últim termenada en lo Concili XVII (any 694).

La ley 1.ª, tit. 5, llibre 4 del *Forum Judicum* prohibeix als pares y avis disposar de llurs bens, desheretar als fills ó nets sens una de las nomenadas justas causas, y sols permet millorar á algú d' aquets en un ters, empero, á falta de descendents, poden los pares ó avis disposar de tots los bens ab entera llibertat y en tot cas llegar á las Esglesias y altres llochs lo quint de llurs bens á mes de dit ters. Ab tal ley desaparegué la llibertat dels testadors que tenian descendents l'legitims, y tan sols se dexá millorar á algú d' ells en un ters de llurs bens y disposar no mes de un quint á favor dels estranyas.

Aquesta ley fou la que ab petites variacions regí per costum en algunas encontradas de Catalunya. Considerava la costum catalana, seguint casi uniformement á la ley Gótica, que la herencia paterna estava dividida en quinze parts, de las quals tots los fills se 'n repartian vuyt, prenentse igual part quiscun d' ells per sa l'legítima y de las restants sét podia 'l pare millorar en cinq parts á qualsevol de ells y las altres dos quedavan de sa lliure disposició. (3) Regia aquesta costum per la part de Cervera, Tarragona y Barcelona, mentres que en los demés paratges de Catalunya estava en son vigor la ley Romana, ab arreglo á la qual la l'legítima dels fills consistia en la tercera part dels bens hereditaris, dividintse per iguals porcions entre 'ls fills, qualsevulla que fos lo nombre dels matexos, quedant de lliure disposició los dos tersos restants. (4)

Congregadas las Corts en Barcelona en lo any 1283, á III Idus (dia 11) de Janer, concedí 'l Rey En Pere II un privilegi á la ciutat de Barcelona, en virtut del qual aprobá la recopilació feta dels privilegis á dita ciutat per sos antecessors concedits, y de las

(1) Historia de España por D. Antonio del Villar y continuada por D. Víctor Ghebart, tom. 2, pág. 40.

(2) D. J. A. Elias.—Compendio de las instituciones y derecho de la monarquía española, pág. 50.

(3) Costum 2.ª, tit. 5, llibre 6.—Vives, Usages de Catalunya, tom. 2.ª, pág. 348.

(4) Costum 1.ª, tit. 5, llibre 6.—Id., id., id., id., id.

* Veges lo número 3.

(1) Códich de Eurich ó de Tolosa.

costums que de temps inmemorial s'observaven en la matexa; tal com li fou presentada per escrits en los termes que 'ls Prohoms, ancians y esperts en dret de dita ciutat reconegueren haverse observat y estar llavors en observancia. En est privilegi, comunment conegut ab lo nom de *Recognoverunt proceres*, hi ha un capítol titulat de legitima concebut en los següent termes: «*Item, quod hæreditas defuncti dividatur in quindecim partes, et quod octo partes sunt legitima*» ço es; Item que la herencia del difunt se dividezca en quinze parts, de las quals las vuit son llegendima. (1)

En las Corts en Montblanch celebradas l'any 1333, cap. 27, ordená N' Anfós III que en los llochs hont, pera computar la llegendima se havia observat fins á las horas la costum Góthica, en lo successiu se regissen per la Romana quedant per lo tant derogada aquella. (2)

Maná En Pere III en las Kalendas (dia 1.º) de Mars de l'any 1343, que la llegendima fos en Barcelona la quarta part dels bens, podent lo pare disposar lliurement del restant: *Tenore presentis cartae nostrae concedimus, statuimus ac etiam ordinamus perpetuis temporibus observandum, ac etiam tenendum, quod loco legitimae dictarum octo partium, sit legitima de coetero quarta pars dumtaxat hæreditatis ipsius*; á tenor de la present nostra carta concedim, establim y també ordenam á fi de que s'observi y cumplesca en tostemps, que en lloch de la llegendima de ditas vuit parts, sia la llegendima en lo successiu solzament la quarta part de la matexa herencia; (3) tal són las paraulas contingudes en la dita pragmática de N' Pere III dada en Barcelona en lo espresat any de 1343 á consecuencia de la súplica á dit Rey feta per los faels Concellers, Prohoms y Universitat de la mencionada ciutat, fundada en que de la antigua llegendima dels vuit quins' aus n' esdevenia á vegadas detriment á molts y que las herencias dels ciutadans ab grau facilitat se veyan reduhidas á quasi res.

En las Corts reunidas en Montsó, any 1585, cap. 94, lo Rey En Felip III, desitjan la conservació de las casas principals, ordená que la llegendima per tots los fills, encara que fossen mes de quatre, sols sigués la quarta part dels bens del difunt de qual successió s' tractás per rahó de llegendimas (4), estenent d' est modo á tot lo principat de Catalunya y Comtats del Rosselló y Cerdanya lo que sols havia estat per espay quasi de tres segles un privilegi local, concedit á la ciutat de Barcelona.

Tal es nostra llegendimació sobre 'l particular, llegendimació basada en los estrictes principis de justicia, y posada en práctica en virtut dels bons resultats que havia donat mentres fou sols privilegi de una localitat. Podém dir molt bé, valentnos de una expressió gráfica, que avans de establirse la actual lley havia esta passat lo aprenentatge, essent ensejada com á privilegi eu una comarca, y que, en vista dels resultats los mes satisfactoris que en la matexa donava,

fou acceptada y promulgada ab aprobació y llohança dels tres brassos en las Corts que en 1585 se reuniren en Montsó.

AGUSTÍ TRILLA Y ALCOVER.

LO APRENTATJE.

Lo aprenentatge en las industrias casi ha passat á esser un fet historich; com á tal nos ocupem d' ell pus tot lo que adquireix dit caracter serveix pera coneixe las épocas passadas y fer estudis sobre las mateixas. Ara tothom pot posarse á exercir una industria sens justificació de cap mena del temps ó modo com l' ha apres, basta que 's posi á treballar pera que ningú li digui res, lo que hi ha es que com ningú pot sabé d' una cosa sens haberla apres ó tenir los conexements practichs necessaris d' ella, tothom poch mes ó menos cerca qui li ensenyi y si es precis se posa al costat de qui la sapiga y puga ferli coneixe. Mes es un acte enterament lliure, entre amo y aprenent s' arreglan los pactes del modo y manera que millor los sembla, y 'l temps d' aprenentatge, 'l preu y las demes condicions son tals com en cada cas y atesas las respectivas qualitats y condicions particulars d' aprenent y amo exigexan. Avans era tot lo contrari y 's concibeix be per l' estat ab qu' estava la industria.

La invasió del Nort destruint casi tots los humans conexements qu' existian y contituint un estat de forsa en las nacions, qu' en Espanya se prolongá mes ab la Agarena que la seguí, feren que las armas deguessin predominar en tota la etat mitjana, y que 'l feudalisme, creació natural de la época s' ensenyoris de tota nostra terra; á las arts é industrias com se pot suposar poch lloch hi havia de dedicarshi; no obstant com Catalunya sempre s' ha distingit per sa rassa d' homes coratjosos, alguns desprenentse del bras feudal y reunintse en llochs comuns, comensaren á viure per sa iniciativa propia y adquirint relacions ab las nacions llavors més adelantadas, comensaren á enaltir la industria y á ferse lloch per son comer en lo mon conegut. De aquí que arribessem á esser rivals de Pisa y Génova, de que entre nosaltres, fos ahont prengué menys peu lo feudalisme y de que la industria en Catalunya, no fos com en tota l' altre part d' Espanya, y en altres nacions, mirada com á art baixa y mecánica y considerada sols com cosa de gent de poca estima. Sapiguda es la importancia dels Comuns y del tercer bras ó estament; ell fou atmés en las mes altas dignitats de Catalunya, ell s' assegú á las Corts devant del rey y ab ell discuti y ell adquiri nom tan prehuat y alt que may se borrarà de nostra historia. Mes noes ocasió aquesta de parlarne, ab los anys y ab l' amor que Deu m' ha donat pera ma terra, pot ser que se m' esdevingui lo ferho, ara sols me cal dir, com del modo que las industrias devian anar crexent, era precis fixarlashi reglas y congregarse los que unas mateixas exercian, pera que prosperassen tot lo mes possible; avuy dia que la emulació ho pot tot, deu haberhi llibertat de concurrencia y ab ella y ab los adelantos que las relacions ó tracte y estudi han anat introduhint, tals reglas ni

(1) Ley 1.ª, tit. 13, llibre 1.º, vol. 2.º—Recog. Proc. de legitima, cap. 2.º

(2) Const. 1.ª, llibre 6, vol. 3.º

(3) Const. 2.ª, tit. 3, llibre 6, vol. 2.º

(4) Const. 1.ª, tit. 5, llibre 6, vol. 1.º

congregacions no son precisas; mes llavorasho eran y de aquí que nasquesin los gremis, ab totes sas reglas y ordenansas aixis com avuy los matexos hagen degut desaparèixe; cada cosa té sa época.

Naturalment que lo primer á que 's atenian los gremis, era com á cosa fundamental, á las reglas pera exercir las industrias y á las qualitats pera entrar á ferho, de aquí que lo aprenentatje fos mirat ab tot rigor, y las reglas que per ell se posavan precisas y serias y que tendian totes á que 's aprengues be l'art ó industria que 's proposava qui volia entrarhi. Las ordenansas dels gremis están plenas de lo que 's exigia pera passar d'aprenent á oficial y á mestre, los examens que habian de sofrirse, los anys de aprenentatje y demés condicions que 's creyan necessaries pera tenir bons mestres en profit de la industria; y es ben cert que l'adelanto qu'ara las matexas tenen molt se dehuen á ditas ordenansas.

Pera convences del rigor ab que 's anava basta examinar una acta de constitució d'aprenentatje. Per lo mateix que 's tractava de un acte que devia servir de justificatiu pera gosar despres de certs drets y privilegis, se reduhia á escriptura publica que otorgava lo qui pretenia esser aprenent ó millor sos pares en sa representació y l'amo ab qui desitjava serho. L'otorgant, pare ó aprenent, «de sa espontánea voluntat per lo temps dels anys que marcava 'l gremi, se posava en aprenent del mestre á fi de aprendre l'ofici y servir á ell, sa muller y familia en tots los mandatos licits y honestos, procurant lo útil y l'profit de sa casa, segons sas forsas; prometent que durant dit temps seria fiel y legal, pacient y obedient, y evitant lo inútil y danyos y que no se'n aniria de sa casa sens sa expressa llicencia y en cas de ferho li donava facultat de pendrel y ferlo pendrel y tornar en sa casa y servey y en cas de no volerhi tornar, li prometia pagarli la dispesa del primer any á rahó de un sou y sis diners per quiscun dia á us y costum de la present Ciutat; que referia las faltas, ço es, los dias d'ausencia un per altre y per los de malaltia en sa casa dos per un y fora d'ella un per altre com á dits us y costum; que li seria leal en sa casa y que no li robaria ríu cosa alguna ni permeteria que altra fes, y cas de ferho, (lo que Deu no permetés) ho restituiria tot ço y quant seria; tot lo que prometia atendre y cumplir sens dilació ni excusa alguna.» Com se veu, quasi 's venia á constituir una especie de servitut y moltes vegadas fins exia algú per fiador, hipotecant ab la frase general, comuna llavoras en aquells temps, tots los seus bens mobles é inmoebles. Los anys d'aprenentatje acostumavan á esser de sis á set, despres devian subjectarse á examen é incorporació al gremi, y encara en alguns gremis se fixaba 'l numero d'aprenents per evitar la concurrencia y fins s'arribá á prohibir lo posarhi als fills que fossen illegitims. L'amo en cambi s'obligava á ensenyar á l'aprenent son ofici com millor sabia y la sua capacitat á aprendre podria y á tenirlo en sa casa provehintlo de menjar y beure y dessentment segons la sua possibilitat.

Com se pot suposar tan bon punt anaren adelantant las industrias, la societat constituintse y borrarats fins los ressabis de feudalisme, eixas trabas y rigors anaren desapareixent si be que encara's conservessin en la lletra, com ho proba l'acta que hem transcrit

que es de mitjans del sigle passat, mes las lleys tendiren desseguida á borrarlos espresament y axis per la cédula de 2 de Janer de 1779 se vá manar que en cap manera fos impedit á las donas y noyas lo aprendre las feynas propias de son sexo, ni 'l vëndrelas lliurement; per la de 2 de Setembre 1784 se ampliá mes eixa facultat, manant que totes las donas poguessin treballar en totes las arts y manufacturas compatibles ab lo decoro y forsas de son sexo; de que avuy tant se abusa; per la mateixa se maná també que la illegitimitat no servis d'impediment pera exercir las arts y oficis; per la de 19 de Maig de 1790 que las viudas dels menestrals poguessin conservar las botigas y obradors encara que 's casessin ab segons marits que no fossin del ofici dels primers; per la real ordre de 26 de Maig del mateix any que qualsevol persona pogués treballar en son ofici, sens obligació d'examinarse, concedintli lo dret de exercirlo lliurement no obstant las opocissions dels gremis, con tal que fossen de reconeguda habilitat pera son ofici, y per la circular de 1 de Mars de 1798 semaná que fossen admesos á examen de un ofici tots los que ho pretenguessin, sens que fos obice la falta de requisits de aprenentatje, oficialia, domicili y qualsevulla altre que marquessin las ordenansas.

Podem dir donchs que ja en lo sigle passat quedá destruit l'aprenentatje forsos, establert per las ordenansas dels gremis, pera venir á esser com avuy es un contracte enterament lliure y un medi sols, que dura purament lo que cada hu creu per ell necessari, per aprendre l'art ú ofici que 's vol exerci ó vol tenir un per viure.

F. MASPONS Y LABRÓS.

LA REGINA DE LAS FLORS.

Pura, galana y flayrosa,
Tan bella y tan purpurina
Nasqué en lo jardí la rosa
Que al punt l'er flu, la olorosa
Cort de las flors sa regina.

Des llavors, sens altívesa,
Encar que tan alt posada
Porta la gaya prímpcesa
Garlanda de purpra encesa,
De esmeragdas voltejada.

Del jardí y del prat senyora,
Dins son palau de fullatge
Ostantantse seductora,
Fins als vassalls enamora
Que li prestan homenatge.

La linfa, que mansa y pura,
Fent rissos d'argent serpeija,
Al reflectar sa hermosura
Fuig llisquenta ab amargura
Y á l'herba que banya enveja.

La herba, que la linfa banya,
Mir la rosa en son cristall;
Vehentla prop, prou s'afanya
Per besarla, empró l'enganya
Sempre 'l falaguer mirall.

Al espuntarne, l'aubada
Li fa garlandas de perlas;
Y la rosa endormiscada,

En somnis sa capsula esbada,
Tot fent del mantell esberlas.

Llavors nevat papalló,
Deixant la cambra hont roman,
Mogut per dolsa atracció,
En alas de la il·lusió,
De flor en flor va saltant.

Y, al ovirarlo, la rosa
S'adressa ruborizada:
Ell vol besarla y no gosa
Y de volta en volta 's posa
En lo calzer de sa aymada.

Lo que ells diuen qui hu sabrà?

Qui cantarà sa passió
Si quant, indiscret, allà
Qualquun s'hi vol atansa
Fuig volant lo papalló?

Ab son puríssim alé
A la flor l'aura amanyaga,
Mentre l'aymador, sens fre,
Vehent la flor sens dalé,
Ab son nectar s'ubriaga.

Per ço la brisa murmura
Quant lo papalló bat l'ala;
Y, envejant tanta ventura,
Del calzer de la flor para
S'en du l'aroma que exhala.

Qui diria; apar estrany!
Al veure't tan senzilleta,
Que dins ton fullatge, l'dany
Apresonas ab engany
Y clavas crudel sageta?

Així, la pura infantesa
T'mira, oh rosa, ab gaubansa;
Y, asmirant ta gentilesa,
Beu l'alé de ta puresa
Y un hymne 't diu de lloansa.

Tan flayrosa y purpurina
Vehente, 't vol lo seu cor;
Mes; ay! que traïdora espina
Son goig de infant enverina
Y son pler torna en dolor!

Així es lo mon; lley forsosa
Es com lo sol que 'ns llumena,
Real com fúnebre llosa:
Una espina en cada rosa,
en cada glòria una pena.

Mes, no t'engreeixcas flor
De tos perfums y ta essencia
Y ton purpurí color,
Que has de sentir greu dolor
Y ha de mentir ta existencia.

Ahí, poncelleta encara,
Clos, sí, ton calzer tenias;
Y, de tos perfums avara,
Ignocentn'era ta cara
Y un somni d'amor dormias:

Ahí, tendre poncelleta,
N'erats, qual nin, ruborosa;
Fent menyspreu d'esser floreta,
Es badas ta cambra estreta
Y l'aua 't desperta: ROSA!

Avuy ets flor bonicoya,
Ets avuy la flor regina;
Ets avuy la millor toya;
Del jardí la rica joya,
Del prat la perla mes fina.

Avuy pots, rosa, volguer
Mirar al cel cara á cara.
Mes lo bon temps fuig lleuger

Y tos joyells y ton pler
Robará la sort avara.

Sí, sí; un jorn ve que 'l fat
Muda 'l vent de la fortuna:
Y 'l vent t'aurá arrebasat,
Després de haberte arrancat
Tas fullas, una per una.

Un jorn, en lo mateix punt
Hont gentil rosa imperá,
Mustich bri d'herba, en conjunt,
De grogas fullas un munt
Lo viandant trobará

Sa planta despietada
No respectará tas cendras;
Mes ell fará sa jornada
Y allí restará oblida
La rosa de fullas tendras.

¡Oblidada y morta! ¡sí!
Qu' en resta de tanta glòria,
Gentil regina de ahí?...
En la terra un mustich bri!!
Una espina en la memòria!!!

Barcelona y Agost de 1869.

ENRICH GELABERT.

À LA MORT DEL POETA

EN R. PUJOL, CATALÁ DE COR

I.

Lo mon n' es un mar de llágrimas, y l' home frá-
gil barca que, ab la fé per timó y per brújula la es-
perança, salva las montanyas d' escuma que l' at-
versitat arremolina.

Desplegadas al vent las velas del cor, solca sas
onas d' amargura; y saluda tots los ports, y trassa
una línea de plata en tots los mars, il·luminant son
viatge la caritat.

Sa navegació n' es unalluyta; mes l' amor que fon
las montanyas, la libra dels banchs del sufriment, l'
aparta dels esculls del desconort; y felís arriba á sa
pátria que ho es lo Cel.

II.

Viurer es sufrir. L' ira amarga la mes dolça espe-
rança, l' ingratitude borra las il·lusions mes bellas, y
los desenganys aumentan lo mes trist desconsol.

No creix l' amor. Los cors se rechassan, y si algun
deposita la rosada de l' amor en lo seno de un altre
cor, l' ingratitude l' evapora y quedan abdós séchs
com las arenas del desert.

L' ànima gemega en l' abandono: son carinyo no es
correspost, y sos cants d' esperança se perden en l'
immensitat del olvit.

Si lo mon logra á voltas arrancar un sonrí de sos
llavis; si logra á voltas dibuxar en son front l' arch
de la satisfacció; significa aquell sonrí la pena de l'
ànima, no anuncia aquell iris la calma de las tempes-
tats del cor.

III.

Dolça n' es la mort. Romp ella la cadena de nostres
vícis; nos enlayra á un mon desconegut en que se

purifican nostras culpas, y tranquilisant nostre esperit, se perdonan nostres desordres.

Nos arreballa de la miseria pera engolfarnos en la ditxa; nos despulla de la pols de la terra, pera vestirnos la gracia, cubrintnos ab lo mantell del amor.

Lo mon nos enganya, y ella nos aconsola de sas decepcions; las passions nos alucinan, y ella nos eleva á espays de llum en que l'home recobra sa dignitat de rey, sa puresa d'àngel.

Y si en la *rotonda* moderna hi ha escrits tots los déus, si en tots los areopagos s'atmeten lo dupte y lo mal; per ella recobrem lo sol Déu del Sinai, derrotant las escolas ab lo códich del Salvador.

Y si destrueixen la terra l'armonia de dos ànimas que s'comprenen, si torba la calma de dos cors que abdós alenan un sentiment, las junta en la pàtria de la ditxa, las agermana en lo regne de la pau.

IV.

Mes la vida es de Déu, com seua n' es la mort: l'home es la obra mestre de sas mans poderosas. Funda sa pàtria sobre las onas del mar, planta sa tenda á las riberas del amor.

¿Quí se elevará sobre las estrellas y tindrà veu en lo cor dels serafins? Los que sufren la amargor de la vida, los que cubren son dolor ab lo mantell de la resignació.

No en vá viu lo home.

Las passions creman sas alas d'àngel y dispersan sas plomas; mes los desenganys las vestexen de noves plomas que la penitencia esmalta.

Las alboradas del mon perdan sa ignocencia, lo vici embruta la blanca túnica de l'ànima; mes l'oració purifica l'aroma de sas virtuosas obras.

Sols l'ànima recta rebrá lo baptisme del amor; sols ella vestirà lo mantell de la misericordia, de la misericordia que ungeix son front ab l'óleo de la alegria.

Coloma hermosa volalleujera á son niu fabricat en las mes altas rocas de la pau; au enamorada para contenta son vol en lo pit de son Déu.

No li tingas enveja, ànima que sufres, ànima que ploras, no éntria en ton pit lo desespero; si la justicia te amenaça, te alena la bondat.

Si las misérias de la terra han cubert de fanch tas plomas; plora, y tas llàgrimas rentarán la pols; estima, y lo foc del amor secará tas alas y podrás també volar.

Y quant al calor de tas virtuts se fonga la vestidura de pols que apersona ta ànima, y gojosa traspasse las fronteras de la vida, l'àngel de ta guarda clamará jolliu:

—Obriu, germans, las portas de la celestial Jerusalem, baxen lo pont, guardas de la Sion eterna, que vé una ànima justa á reforsar vostres cants; temple de Déu, puja á servirli de altar en la inmensitat de la glória.

La pàtria de l'ànima, es l'amor de Déu.

V.

Benvolgut amich: la teua ànima verge volava ahí ansiosa en busca de la felicitat, porque era bona.

Ton cor esbategava á tot vent de inspiració, cantant á Déu y defensant la pàtria, porque era innocent.

Las il·lusions s'han evaporat al vent de son vol; las cordas armoniosas de talira las ha dallat la mort.

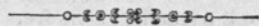
Lo mon te brindava ab las copas de Babilonia, te cubria ab las pomas de Sodoma; porque pavorosa es sa maldat, com la negra nit de sos plahers.

Mes tú arreplegant las pells de la tenda, has abandonat la tribu pecadora; y axecas ton palau junt al trono del Etern.

Una ulladeta de ton amor escalfa lo gelat cor de tos amichs desamparats; un sospir de ta ànima pura pregue á Déu pera tos desconsolats pares y pera mi també.

FONRENAD.

CALENDARI CATALÀ DE L'ANY 1871.

Tart s'es donat enguany á l'estampa lo Calendari català. Ab esta publicació lo diligent escriptor Don Francesch Pelay Briz ha trovat lo cami de fer anyalment un aplech de triadas composicions en prosa y en vers y de ajuntar aixis en un llibre moltes que tal volta quedarian dispersas en las pàginas dels periódichs ó revistes, sino amagadas dins de la cartera de los que las escrigheren. Lo Calendari oferirá sempre un atractiu major del que acostuman á oferir las colleccions de poesias originals de un sol autor. En estas es cert que s'hi trova mes unitat puig es una sola la font de ahont son surtidas y que aquesta condició pot esser una de las causas principals pera fer atractiva la lectura del llibre; en lo Calendari la mateixa varietat de autors, porta varietat en los temas, porta varietat en la manera de enténdrelos, porta varietat en lo giny dels pensaments, porta varietat en lo estil y fins en lo llenguatge, y d'aquí no mancanhi com no hi manca may en las obretas recullidas per lo Sr. Briz, fermes qualitats lliterarias y polítiques, naix l'encant ab que s'legeixen totas de correguda primer, entreteintse despres en aquellasmes inspiradas ó que mes s'acostan als sentiments de la persona que ha tingut en sos mans lo llibre.

Al examinar la llista dels prosistas y poetas que han donat treballs pera lo Calendari tothom diria que en lo conjunt s'havia de notar un desacort, una falta de armonia, majorment si hom se recorda de que no tots los que estimem lo català y á Catalunya estem tan conformes en ideas respecte del cultiu de la llengua que poguem entendrens sobre totas, ni sisquera sobre moltes que segons los uns y los altres tindrian que estar ja fore de tot dupte. Mes ¿qué hi fan petites ó grossas diferencias lliterarias, allí ahont no hi ha diferencia, ans be unanimitat complerta sobre lo que fá la sava de l'esperit català, sobre lo que constitueix las arrels y lo tronch de la moderna renaixensa? ¿Hi ha algú entre tots los que conreen la llengua de Llull y de Ausias March que no admirí los fets d'aquells prohoms de la nostra terra, quelluny temps há, feren cara als reys quant volgueren los reys trepitjar sos drets y sas llibertats, que mostraren com tots los estaments poden pendre part en lo govern del regne, ajudantse los uns als altres, sense envejas que matan lo esperit nacional, y essent tots y cada hū mes fort per la ajuda que als uns als altres se donavan? ¿Hi

ha algú que no desitji mantenir y reviscolar, si es possible aquella llar catalana, en la qual lo avi era lo verdader *pater familias*, lo qui conserva las bonas tradicions, lo conseller dels fills y dels nets, lo arbre sota qual brancatje 's axaplugavan tots los descendents quant la desgracia ó la mala sort los conduhian á buscar en la casa payral generós hospedatje ahont acabar sos dias? ¿Hi ha algú que no vulga veurer en nostre temps, en mitg de la bullenta tempestat social y política que nostra patria experimenta, aquell caràcter català, pero resolt en los perills, mantenedor de la paraula, fiel á sas creencias religiosas y polítiques, de seny tranquil entre la confusió d' opinions oposadas y que sens ofegar á son cor lo aguante ab los dictats de son cap quant n' es arribat lo temps de ferne de lo pensament obra? Donchs bé, aquesta unitat, aquestos desitjos se veuen en lo *Calendari català de l'any 1871* com se han fet notoris aixis mateix en totas las obras fins lo dia present publicadas.

Des lo moment que havem dit esser lo *Calendari* un aplech de composicions triadas, bé entendrà lo lector que no s'hi trova en tot ell una sola indigna de esser alabada. De bona gana las aniriam analisant una per una, fent veure sos respectius mérits, mes fora la cosa llarga, y no sols lo qui estos mots escriu correria perill de cansarse, sino que (y això es segur) cansaria de valent á tots los que tinguessin la paciència ó la bona voluntat de llegir-lo. Direm, donchs, solament algunas paraulas sobre aquellas composicions que á nostre judici, nos han aparegut mes hermosas, sens arreconar pera aixó ni una sisquera de las que don Francesch Pelay Briz ha ajuntat en lo llibre d' aquest any.

A *tout seigneur, tout honneur* diuhen los francesos y nosaltres volem tenir present tan caballerós dictat al ocuparnos en primer lloch de las poesias *Afany* de D.ª Maria de Bell-lloch y *Al meu fill* de D.ª Victoria Penya. Lo sentiment propi de las dos escriptoras se veu també en cada un dels versos de aquellas obretas; pensaments de gran valentia hi ha en la primera, dolços sospirs del cor en la segona, y en totas dos versos y framents de la millor mena catalana. La Maria de Bell-lloch té en sa lira cordas d'armoniosissim ressó; moltes vegadas ha après la canturia del poble de nostres valls y montanyas, un ressó llunyadà almenys ne guarda sempre y ja cantí las festas populars, ja las aspiracions mes nobles del home, hi llença á doll en sos versos tota la veritat, tota la expontaneitat dels sentiments que la inspiran y que nodreixan la seva ànima.

Molts elogis haviam pogut donar á D. Joaquim Riera y Bertran per sos inapreciables escrits en prosa *La historia de lo siti de Girona*, y *La historia d' un pagés*; per ells prou estavam segurs de que era verdader poeta lo quiaquellas vetlladas y aquells capitols sabia escriurer; mes enguany havem vist que no sols En Riera sent y pensa com á poeta sino que també saber lo que vol del llenguatge fet aposta per la poesia, *Ma vinya* es una composició que te tantas bellessas com versos. Es una preciosa mostra de sensillesa idilica; pareix nascuda en Grecia, encesa un poch per Lord Byron ó los moderns cantors de Provensa, y sublimada per lo esprit de patria y de religió que tan bé expressa la derrera estrofa

Beneyt per sempre mon avi,
que tragué artiga ben treta;
¡guardeula de pedregadas
Sant Patró de l' amor meva!

Son bonicas composicions en las que hi resplandeix la habilitat del poeta y lo sentiment del bon català las anomenadas *Dolora y la nit de S. Joan* de D. Dámas Caivet; es una galana poesia que recorda los triats romancos de Gongora y Melendez *La flor del cor meu* de D. Joan Montserrat; es grandiosa per la concepció *Los dos besos* de Roca y Roca; respiran creencias religiosas ben arreladas *La monja* de Palau y Huguet y *Deu y patria* de D. Silvi Thos y Codina, esta última sembrada de hermosos pensaments; y per fi son de celebrar per la bona versificació, per lo felis dels conceptes ó per la bellesa del assumto las titoladas *Germandat* de Briz, *La almoína del soldat* de Blanch, *Los dos romeus* de Anglora, *Sol de estiu* de Ubach y Vinyeta, *Á la reyna del amor* de Forteza, *La caritat* de Pirozini, *La cançó de Catalunya* de Quintana, *flor bella del cor* de D. Joan Sitjar, y *Migransa* de don Eduart Vidal.

També hi ha en lo *Calendari* de 1871 composicions traduidas en vers per los Srs. Cereta, Amer y Barallat. Aixis los *sentiments* de lo primer, con lo *Viatjer* de lo segon y *La cansó dels adeus* de l' últim fan desitjar que los tres anomenats escriptors segueixin traduhint poesias tan delicadas y enriquint ab eixas y ab los originals lo tresor de la literatura moderna catalana.

Pera concloure est llarguissim article direm dos paraulas sobre los escrits en prosa que hi ha estampats en lo *Calendari*. Per la diligent investigació histórica que suposa per lo nom de las noticias que aporta y per la claretat de la composició mereix esser llegit y recordat lo estudi que ab lo titol de *Un paper vell* ha publicat D. Andreu Balaguer y ab lo que 's veu que s' ha de dir *imposició de lo peix*, lo anomenat fins ara *rectigal de la carn*. A mes de quatre farà profit la lectura de *Los pensaments polítichs* de Joaquim Sitjar y no passará mal rato qui se entretingui ab la de los *Plants de amor* de Bartomeu Ferrá. Mes sobra totas las obretas en prosa dominan las que ab los noms de *Lo claveller* y *Las calsas d' home* firman D. Francisco Maspons y D. Joseph Argulloll. Lo un es una encisadora rondalla contada per qui n' ha arreplegadas moltes y sap ben bé com se cantan; l' altre es un quadro de costums del camp, de verdaderas costums del camp, pintat ab tal forsa de colorit y ab tal delicadesa de tons qu' enamora. Los realistas podrian veure en *Las calsas d' home* com se fa pera descriure ó pintar lo que passa, sens treuerne res y tot posanthi la mes natural y elevada poesia.

Per la resenya esgarrapada que havem fet de las composicions de *Lo Calendari català de l' any 1871* los lectors de LA RENAXENSA compendran al menys, que totas estan no sols escritas en català sino inspiradas en lo mes purissim esperit de la nostra terra benvolguda.

F. MIQUEL BADIA.

TEATRE CATALÀ.

LOS POLITICHES DE GAMBETO, comedia en tres actes y en vers, original de D. Serafi Pitarra.

L'última producció que ha donat a l'escena lo conegut scriptor qu'usa el pseudonim de Serafi Pitarra, titulada LOS POLITICHES DE GAMBETO, res ha afegit a l'importancia literaria de que aytal nom gosa, ab tot y considerarla modificada de la manera com ha aparegut després de sa primera representació.

Una desfavorable circumstancia ha acompanyat a dita obra desde son estreno: es la de que esta no ha respost a las esperansas que molta part del públich havia fundat, al sol anunci de la matexa, tan en l'originalitat y transcendencia del assumpto que semblava devia tractar, com en las qualitats que ha pogut admirar en qui se l'emprenia. De aquella circumstancia no pot l'autor escusarse, per quant, com tots, deu procurar, al presentar una producció qualsevulla al fallo del públich, agermanar lo sentit propi que est atribueix al títol de ella, ab lo pensament que s'hi proposi desenrotllar.

Per nostra part devem confessar que, al llegir en los cartells LOS POLITICHES DE GAMBETO, fantasiavam també veure una animada é interessant pintura de las passions polítiques que, ab mes for a que en los habitants de la ciutat, nia en lo cor dels montanyesos.

Vejam ara que podem observar sobre l'particular en la comedia á que 'ns referim. Un Sr. Agustí, per motiu *Bismark*, que animat per baxos sentiments, y per satisfacer miras egoistas, está tramant traydors llassos pera separar á la pubilla Coloma del seu estimat, lo mariner *Gilet*, fingintse amic d'aquest é induintlo á pendre part en una sublevació que está segur ha de tenir un eeczit desgraciat. Al organista, secretari y mestre *Bismark* li servexen d'instruments pera sos plans, messense compendrels, D. Nonito que preten á Coloma, lo menescal *Jordi*, temerós de perdre lo càrrech de metje del poble que contra dret ha obtingut, y l'sagristà *Sicut erat*. Per altre part, lo diputat D. Felix, que manifesta en la obra las idees del autor, apoderantse d'una carta va desfent aquells llassos fins á conseguir un complet triunfo sobre l'intrigant *Bismark*.

Resulta, donchs, d'exa curta relació del argument que aquest últim personatge es l'unich que en la comedia obra políticament, puig que 'ls altres, inclús Jacas lo pare de Coloma, no fan mes que seguir l'impuls d'uns sentiments que, mes ó menys nobles, no tenen la refinada malicia dels del organista; y que aquets, atesos llurs móvils y l'fi á que van encaminats, no constitueixen la passió política ó de partit, ni menys la d'un home de gambeto, tractanse d'un batxiller en filosofia y lletres.

La consideració anterior justificantnos la disconformitat entre l'esperansa del públich y la realisació del autor, á que hem aludit al comensament, nos porta á judicar la nova comedia tal com aqueix nos la presenta.

Atenent primerament als detalls, trobém, al costat d'algunas escenas y xistes de mal gust, altres en que lo talent del autor sap traure bellíssims efectes, ja del felis enllás de la gràcia cómica ab lo sentiment dramàtic, ja augmentant aquest últim ó dexant sola la primera; brillant entre totes l'escena en que termina l'acte segon, d'un gust delicat y verdaderament artístich. Las galas del llenguatge campejan en ellas, al costat de triats conceptes y bonichs pensaments.

Si 'ns ficsem després en lo conjunt, veurem, en cambi, inverosimilitud en algunas parts de l'argument, y doble desenllás que perjudica al bon efecte del darrer acte. En quan als tipos, que en general oferexen poca novetat, si

be en sa majoria son naturals, y ben escullit lo d'en *Sicut erat*; trobém assainetats los del menescal y D. Nonito, y lo d'en *Bismark* mes propi del drama que de la comedia.

Dos qualitats donan a nostres ulls un valor, que si be relatiu, en molt déu estimarse, á i' obra de que acabem d'ocuparnos. Es l'una, l'allunyament en que generalment se sosté del abigarrat lirisme que oscureix las bellesas de altrás produccions de son autor. Es l'altre, lo color català—si axi 'ns podem expressar—que aparexent ja en anteriors obras, resplandeix en esta en quadros verament de la terra, executats ab l'intel·ligencia dels actors del *Teatre català*, y presentats ab la propietat ab que acostuma ferho en las obras que posa en escena la empresa de dit teatre. Motiu son abduas pera fernos pensar, una volta mes, en lo molt que de 'n Pitarra pot esperarse encara, si sab lluytar ab constancia contra la enganyadora fecunditat.—A. A. P.

Barcelona, Mars 1870.

ANÉCDOTAS Y CURIOSITATS LITERARIAS.

Extret del libre titulat, *Septimus diversorum actorum Civitatis Barcinonæ*, eczistent en l'Arxiu Municipal de aquesta Ciutat, al zel de quals arxivers lo debém, publiquem avuy en la secció de curiositats lo següent document, que obra en lo fól. 408 del dit libre.

No dexa de ser notable, pus ell prova, una vegada mes, la premeditada intenció dels servidors de Felip IV, d'anar minant á poch á poch l'edifici de nostras privilegiadas llibertats, ensemps que la enteresa dels nostres magistrats en lo cumpliment de la missió á ells encomanada deservarlas íntegras y defensarlas contra llurs enemichs, qualsevulla fossen. Nou argument es, si be petit al costat dels de mes válua que la imparcial història suministra, en pro de la lligitimitat de la guerra, pels catalans feta als servidors del Rey de nom, Felip IV, y del de debó Compte-Duch d'Olivares, guerra que comensada ab l'avalot dels segadors, fou lo crit de la pàtria oltrajada al veures arreballadas sas llibertats, com mes en perill mes volgudas. En ell se fa menció del algtzír Montrodó, l'algtzír endimoniat com li deya la gent d'aquell temps, que mori cremat, just càstich á son despòtich servilisme, en la vila de Sta. Coloma, hont havia anat per apaciguar als revoltosos, sublevats contra las crueltats dels tercís castellans. Heusel aquí:

Die vigessim septima mensis septembris anno a nativita Domini Millesimo sexcentesimo trigessimono Barcinonæ. — (27 Setembre 1639.)

Lo Sr. Miquel Joan de Montrodó algtzír ordinari de sa Mag^t. constituït personalment devant lo portal de mar de la present ciutat de Barcelona ha notificat a Francesch Barra portaler de dita ciutat com lo blat que ha detingut y dete carregat en dit portal pera embarcar es del Rey Nostre senyor y pera son real servey, y axi li diu que apena de deu mil ducats de sos bers exigidors dexe passar aquell; y dit Barra ha respost en nom y per part de la ciutat tenint orde Srs. Consellers, que ell te orde de dits Srs. consellers de no deyxar exir blat algú y que se servesca de aguardarse un poch per quantha enviat á dits Srs. consellers son company Miquel Cebes pera que

donás notícia á dits Srs. Consellers com ya havian passat cinch carregas de blat y ques a senyoria ordenasse lo que ell devia fer, de que han requerit al notari y infrascrit Scriva ne sia llevat acte, etc.

«Testes sunt Josephus Monner brodator et Dominicus Bramugeres, borrallerius, cives Barcinona.

«Et postea paulo post dit Francesch Barra, portaler essent requerit quina resposta tenia dels Srs. Consellers dié que tenia resposta de dits Srs. Consellers y orde expres que no dexás exir blat algu per lo portal de mar ahon residie fins tinga altre orde de dits Srs. Consellers, Bonadona, de quibus, etc.

«Testes sunt Petrus, mercator et Jacobus Balles, parator, cives Barcinona

«De præmissis manu propria scriptis quibus inter fuit fidem facit Jacobus Salamo Regius scriba petitionarius supranumerarius et notarius publicus Barcinonæ populatus, instatus et requisitus, etc., de cepit dictus Salamo pro salariis pretium instrumentorum a dicto Barra decem solidos»

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS DE BARCELONA.

(COMPOSICIONS REBUDAS EN SECRETARÍA.)

— o — s — s — s — s — s — o —

(Continuació.)

- 27 Lo plor de la Comtesa.
A sang y á foch.
- 28 La flor de les tres taques.—Tradició.—
Les tradicions son la vida dels pobles.
- 29 L' ombra de Carlemany.
Las tradicions son la vida dels pobles.
- 30 Cant d' amors.—Imitació d' En Pere Serafi.—
Cridant com foil: «¡Gentil senyora mia!»
Pere Serafi.
- 31 Al passat.
y en remolino rápido, violento,
Sombras venid á mí; que aquí os espera
José de Calosanz, Tunyi y Ribera.
- 32 Posta de sol.
La paleta de les tintes
Ab que Deu tot ho pintá.
Marian Aguiló.
- 33 A la Verge de Montserrat.
Ploreu, ploreu, ninetas.
Cansó popular.
- 34 A las víctimas inmortals del siti de Girona.
Per cantar tas glórias, tens
En cada pedra una llengua.
Enrich Claudi Girbal.
- 35 La Comtesa y l' aymant.
La Comtesa obra sos ulls,
l' aymant torna de la guerra.
- 36 Runas.
Estos Fabio, ay dolor, que ves ahora,
Campos de soledad, místico collado,
Fueron un tiempo Itálica famosa.
- 37 ¡Jamay morirá!
Li van quedar negres mústias
Las rosas de la garlanda.

- 38 Retorn.
Masnon y Barcelona
Be 'n son de diferents!
- 39 A la Verge de Montserrat.
De Monistrol á dalt hi ha tres hores.
- 40 Lo somni d' una mare.
Somni de mare, avis del cel.
- 41 L' Expósit.
Benhaurats los qui ploran pus d' ellis será
mon regne.
Benaventuransas.
- 42 Un ramellet.—(En los dias de C...)
També parlan las flors.
- 43 La Riquesa.
Obras bonas á ella 's deuen,
A ella 's deuen tots los mals.
- 44 Lo dia onze de setembre del any 1714.
- 45 Qui perdona será perdonat.
21. Domine, quoties peccabit in me frater
meus
et dimittam ei? usque septies?
22. Dicit illi Jesus: Non dico tibi usque
septies.
Sed usque septuagies septies.
San Matéu, cap. XVIII, v. 21 y 22.
- 46 La guerra.
Tan sols al bés de pau ne viu la germandat.
- 47 Epístola.
Los morts volguts del vius sols ne desitjan.
La flor d' un sol recort y una pregària!
- 48 Amarguras de la pobresa.
¡Malhaja 'l tribut de sang!
- 49 L' Aliga y lo Rossinyol.—(Faula.)—
La verité á parlé aux hommes par paraboles
La Fontaine.
- 50 Los somnis de la vida.
No turbeis su dulce sueño
Pájaros de la arboleda.
Cansó popular.
- 51 L' únich consól.
Lo consól qu' aquí s' alcanza,
Se troba mirant al cel.
52. Celisties d' hora—baixa.
Camí de llum qu' axis que 's véu ja futx...
M. Aguiló.
- 53 L' apléch de Santa-Fé.
En las faldas del Montseny
Tot es gatzara y soroll
Per tot ressona la gayta
Per tot ressona 'l flaviol.
- 54 La véu del monestir.
Domus aurea.
- 55 A la memòria del qui fou governador de Girona
en 1808, En Marian Alvarez de Castro.
Será pasado por las armas el que profiera la
voz de capitular ó rendirse.
Bando de dit Alvarez.
- 56 La Fé.
Est autem fides sperandarum substantia re-
rum,
argumentum non apparentium.
(Ep. de S. Pau al Hebreus XCL, v. 1).
Sine fide, autem, impossibile est placere Deo.
(Id. Ibid., vers. 7.)

- 57 Conversa d' infants.
Et dixi quis dabit mihi pennas sicut columba.
Et volabo, et requiescam?
(Ps. LIV, vers. 7.)
- 58 La pregària del emigrat a la Verge
¡Consoladora del afligits, pregau per nos-
altres!
- 59 A la claror de la lluna
...Ce n' est qu' un songe
Que le bonheur qui doit finir.
Lamartine, (Meditat. poétiques.)
- 60 Montjuich.
¡Dissort!
- 61 Las naus d' Aragó.
Vint y duas.
- 62 En Bach de Roda.
No 'm matan per ser traydor,
ni tampoch per ser cap lladre.
Cansó popular.
- 63 La tempesta.
Zich... zich... zich...
Rohóo... zich... nyach!!!...
- 64 Naixement del Redemptor.
Llegó aquella hora tan deseada de todas las
gentes, tan esperada de todos los siglos, tan
prometida en todos los tiempos, tan acatada
en todas las escrituras divinas.
Fr. L. de Granada.
- 65 Aymor a Catalunya.—Sonet.—
Per ço dich que 'm vé a matar
Qui de ma terra m' allunya;
Jo haig de véure a Catalunya
Com l' atzevára a la mar.
Frederich Soler.
- 66 A la nina del meu cor
Ay aquella muger, tan solo aquella
Tanto delirio realizar alcanza;
(Espronceda, Canto a Teresa.)
- 67 L' Indiotera.
Qui fos ab tu a la masia
Ver paradís terrenal.
M. Aguiló.
- 68 La primavera.
La primavera
Nació y el coro de los mansos vientos
Sopla suave y abre a sus alientos
Su seno el campo y rie la pradera
Y en umbrosos frescores
Brotó la selva el sueño y los amores.
Cienfuegos.
69. L' ivern del cor.
Yo no deseo la muerte
porque es pecado mortal
pero se que hasta que muera
descanso no he de encontrar.
Cantar popular.
- 70 Joan Blanca.
...mas quiero honra sin hijo.
que hijo con mi honor manchado.
- 71 Lluny del mon.
¡Oh dolça soletat de molts fugida!
F. Permanyer.
- 72 Ma terra.

Lo cel es ma pàtria.

Fins avuy son setanta duas las composicions rebudas per lo Consistori.

N. B. Que la poesia assenyalada ab número 44 en la present llista, no entra en certámen a causa de venir ja estampada; y la marcada ab número 65 tampoch hi pot entrar per estar firmada y rubricada, motius abdós d' exclusió, previnguts en lo Cartell d' enguany.

Barcelona 13 de Mars de 1871.—P. A. del C.—JOAN MONTERRAT Y ARCHS, secretari.

NOVAS.

Ab mol de gust y plaher gran havem sabut que a Palma de Mallorca s' ha fundat una societat de ay-madors de las lletres y de la llengua pàtria que ab iguals aspiracions y per lo mateix isul de *La Jove Catalunya* se proposa l' foment y conreu de las Ciencias, Lletres y Arts de la Terra Catalana. Desitxem molts anys de vida a la nova associació y que no sia aquesta la derrera branca que del Catalanisme del Jovent rebrote.

La Junta Directiva de *La Jove Catalunya* ha quedat definitivament constituïda pera'l present any de la manera següent:

Antoni Molins y Sirera, *president*.—Antoni Auléstia y Pijoan *vice-president*.—Joseph Roca y Roca, *vocal*.—Pere Aldavert, *vocal*.—Modest Vidal, *vocal*.—Jaume Ramon, *tresorer*.—Joseph Thomàs y Bigas, *secretari*.

Lo Sr. Briz ha publicat la comedia *Las malas lenguas* que s' estrenà pera lo benefici del actor del Teatre del Odeon, Sr. Colomer. Desitjariam que s' posés en escena un altre volta pera poder ocuparnos ab l' estensió que segurament mereix, atés lo ben rebuda que, segons se 'ns ha dit, fou lo dia del estreno.

En lo Liceo s' ha posat en escena una pessa catalana en un acte ab lo titol de *La voluntat de l' Antonia*.

Avuy, nos hem vist obligats, a causa de l' aglomeració de materials, a publicar duas planas mes del ordinari. Nostres soscriptors podrán ab axó compen-drer que may omitirem cap gasto sempre que ab açó podam contribuir mes y mes a la propaganda de nostra llengua.

Las representacions que en lo teatre del Circo venen donantse per la companyia de sarsuela catalana se vehuen sumament concorregudas pel públich barcelonés que ha sabut molt be correspondrer a la empresa que ab son activitat ha lograt que en poch temps s' estrenassen una infinitat de obras catalanas.

Si haguéssim disposat de mes espay hauriam fet la crítica de la *Masovera* la qual ben a pesar nostre hem degut dexar par lo próxim número.

RECLAM.

LOS POLÍTICH DE GAMBETO, comedia en tres actes y en vers eriginal de D. Serafi Pitarra. Se ven a 8 rals a la llibreria de N' Eudalt Puig, plassa nova.

Lo secretari de la Redacció, JOSEPH THOMÁS.

Estampa CATALANA, Petritxol, núm 6.